

Posudek bakalářské práce Radka Oceláka „Vágní význam a jeho empirické modelování – případ vágních skalárních modifikátorů v češtině“

Radek Ocelák se ve své práci o dvou hlavních kapitolách zabývá vágností přirozeného jazyka: nejprve s oporou o zahraniční a částečně i českou odbornou literaturu z oblasti lingvistiky, filozofie a formální logiky řeší otázku, jak vágnost teoreticky uchopit, a poté na příkladu skalárních modifikátorů (*docela, celkem, poměrně, velmi*) ukazuje jeden ze způsobů, jak tento jev spolehlivě empiricky zkoumat.

První kapitola vychází z vymezení vágnosti jako nepřesnosti extenze jazykového výrazu, jež znemožňuje přesně stanovit pravdivostní hodnotu výpovědi. Takové pojetí vágnosti umožňuje autorovi odlišit tento jev od jevů blízkých, například kontextové závislosti nebo podspecifikovanosti, a přesněji se pak držet vlastního tématu. K vágnosti v lingvistice se autor přibližuje skrze kanonické texty k tomuto tématu, práce Roschové, Lakoffa a Labova. Autor si však jejich stručným představením na stranách 9–13 pouze připravuje informační pole pro hlubší úvahy o mezích jednotlivých přístupů k popisu vágnosti a o možnostech, jak uvedená rizika obejít. Jedná se o první velice podnětný úsek práce.

Druhým vrcholem je samotný empirický výzkum skalárních modifikátorů: autor nejprve důkladně argumentuje ve prospěch své metody a poté představuje statistické vyhodnocení nasbíraných dokladů obsahujících skalární modifikátor, adjektivum vysoký (resp. malý) a v kontextu přesně určenou míru příslušné vlastnosti. Výsledkem jsou tabulky hodnot připomínající schémata Lakoffových „hedges“, avšak získané nikoliv introspektivně, nýbrž empiricky. Výstupem výzkumu je důvěryhodně doložená konceptualizovaná škála modifikátorů vlastnosti.

Autorův výkladový styl je přesný a jasný, argumentační výstavba je naprosto zřetelná. Autor v úvodu práce jednoznačně deklaruje, kam chce svým bádáním dospět, a postupným sdělováním potřebných znalostí a prováděním nutných kroků tam i dospívá. Po stránce vědeckého procesu je práce velice odpovědným dílem.

Autorova důkladnost se projevuje například i v tom, že v příloze uvádí všechny doklady, s nimiž v empirickém výzkumu pracoval. Osobně se nedomnívám, že je toto nutný krok ani že si čtenáři doklady projdou jeden po druhém, na druhou stranu mi zařazení dokladů až do přílohy přijde jako výhodné, protože se jimi nezahluje samotný výklad.

K práci nemám kritických připomínek, dovolím si jen několik zvědavých dotazů:

- Autor se v empirické části práce zaměřuje na výzkum kolokací skalární modifikátor (dále SM) a adjektivum. Zároveň na straně 7 své práce uvádí, že vágní synsémantika „svým významem (spolu)působí, že význam jimi modifikované jmenné slovesné fráze je ve výše stanoveném smyslu vágní“. Zajímalo by mne, zda autor uvažoval o podmínkách, kdy je vágnost vyvolávána pouze SM a kdy je výsledkem spolupůsobení SM a modifikovaného adjektiva.
- Jak již bylo uvedeno, v empirickém výzkumu autor využil souvýskytu určitého adjektiva, konkrétního stupně na škále adjektiva a SM. Při dostatečném množství dokladů autorovi při vyhodnocení vyšel statisticky signifikantní rozdíl mezi jednotlivými SM, které jsou uspořádanou množinou. Předpokládá autor, že SM se budou takto chovat i v kombinaci s těmi adjektivy, která nesplňují podmínku vysoké četnosti v korpusu a souvýskytu

s konkrétními číselnými údaji? Tzn. že význam SM lze takto generalizovat pouze myšlenkovou operací, nikoliv návazným empirickým (například experimentálním) výzkumem?

- Autorův empirický výzkum jednoznačně přináší kladené výsledky. Zajímalo by mě, zda by autor mohl jmenovat jiný případ vágnosti v přirozeném jazyce, k jehož výzkumu by bylo možné využít stejnou metodu jako v této práci.

Jako jedno motto práce použil autor slova Anny Wierzbické, že v oblasti popisu vágnosti spočívá výzva v tom, popsat ji co nejpřesněji. Domnívám se, že při popisu skalárních modifikátorů v češtině autor tento postulát naplnil, a to velice inspirativním způsobem. Předložená práce se podle mého názoru vymyká kategorii bakalářských prací, rozhodně si zaslouží být publikována v odborném tisku a věřím, že přispěje k fundované diskusi o způsobech modelování vágních jevů v přirozeném jazyce. Z tohoto důvodu ji velice ráda doporučuji k obhajobě, s hodnocením výborně.

V Praze dne 23. 8. 2010

Eva Lehečková